

Referat wygłoszony w dniu 21 czerwca 2023 r. na posiedzeniu Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie

dr hab. Barbara Batko-Tokarz, prof. UJ

Wydział Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

ul. Gołębia 16, 31-007 Kraków

e-mail: barbara.batko-tokarz@uj.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9147-5180>

Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość tematycznej klasyfikacji słownictwa w leksykografii

Na początku wystąpienia przedstawiony zostanie krótki przegląd polskiej leksykografii tematycznej na przestrzeni wieków, czyli różnorodnie zbudowanych słowników onomazjologicznych stosujących nadrzędny układ słownictwa według kryterium znaczeniowego. Mimo że taki charakter miały pierwsze słowniki z językiem polskim, porządek tematyczny na długie wieki został zdezonizowany przez układ alfabetyczny. Dopiero w XX wieku ten pierwszy stopniowo zaczął wracać do łask jako nadrzędny lub był także stosowany w indeksach tematycznych dołączonych do słowników. Natomiast na początku XXI wieku prężny rozwój tematycznej klasyfikacji słownictwa wyraźnie wiąże się z leksykografią elektroniczną. Dlatego w dalszej części wystąpienia zostaną opisane nowe sposoby jej stosowania w słownikach elektronicznych, co umożliwi zniwelowanie wad tej metody, a wykorzystanie zalet. Tłem tych rozważań będzie leksykografia europejska, a zwłaszcza słowiańska, w której podobnie jak w Polsce, od jakiegoś czasu obserwujemy wyraźne ożywienie wykorzystania tej metody zarówno w praktyce leksykograficznej, jak i teoretycznej refleksji na ten temat.

Literatura

Batko-Tokarz B., 2018, *Klasyfikacja tematyczna w WSJP PAN*, [w:] *Wielki słownik języka polskiego PAN. Geneza, koncepcja, zasady opracowania*, praca zbiorowa, komitet redakcyjny: P. Żmigrodzki, M. Bańko, B.

Batko-Tokarz, J. Bobrowski, A. Czelakowska, M. Grochowski, R. Przybylska, J. Waniakowa, K. Węgrzynek, Kraków, s. 79-92.

Batko-Tokarz B., 2019: *Tematyczny podział słownictwa współczesnego języka polskiego – teoria, praktyka, leksykografia*, Kraków.

Г.Ф. Богачёва, А.И. Ольховская, М.К. Парамонова, 2017, *ЭЛЕКТРОННЫЙ ИДЕОГРАФИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРИКЛАДНОЙ АСПЕКТЫ (НА МАТЕРИАЛЕ «РУССКОГО ТЕМАТИЧЕСКОГО СЛОВАРЯ») Электронный идеографический словарь: теоретический и прикладной аспекты (на материале "русского тематического словаря") – тема научной статьи по языкознанию и литературоведению читайте бесплатно текст научно-исследовательской работы в электронной библиотеке КиберЛенинка (cyberleninka.ru)* (dostęp: 30.03.2023).

Cygal-Krupa Z., 2016, *Słownictwo tematyczne w językoznawstwie polskim (ze szczególnym uwzględnieniem leksykologii, leksykografii i glottodydaktyki)*, [w:] Z. Cygal-Krupa, K. Choińska, M. Pachowicz, *Słownik tematyczny uczniowskiej polszczyzny. Słownictwo rzadsze*, t. 1, Tarnów, s. XIII–LV.

Cygal-Krupa Z., 2017, *Słownictwo tematyczne w teorii i praktyce językoznawstwa polskiego*, [w:] *Terminologia specjalistyczna w teorii i praktyce językoznawców słowiańskich*, pod red. R. Przybylskiej i W. Śliwińskiego, Kraków, s. 97–118.

Daković S., 2011, *Słowniki tematyczne w Polsce, Serbii i Chorwacji*, [w:] „Sudslavistik online – zeitschrift fur sudslavische Sprachen und Literaturen”, z. 3. *Dvojezična leksikografija bosanskog/hrvatskog/srpskog jezika*, pod red. D. Šipki, s. 33–52, [Dakovic \(suedslavistik-online.de\)](http://Dakovic.suedslavistik-online.de) (dostęp: 30.03.2023).

Hartmann R.R.K., 2005, *Onomasiological Dictionaries in 20th-Century Europe*, [w:] *Lexicographica. International Annual for Lexicography* 21, s. 6–19.

Hüllen W., 2004, *A History of Roget's Thesaurus. Origins, Development and Design*, Oxford.

Hüllen W., 2006, *English Dictionaries, 800–1700. The Topical Tradition*, Oxford.

Kajtoch W., 2008, *Językowe obrazy świata i człowieka w prasie młodzieżowej i alternatywnej*, t. 1, Kraków.

Karaś H., 2011, *Polska leksykografia gwarowa*, Warszawa.

Klégr A., 2000, *Rogetuv thesaurus a onomazjologicka leksikografie*, „Časopis pro moderni filologii”, nr 82, č. 2, s. 65–84.

Klégr A., 2007, *Tezaurus jazyka českého. Slovník českých slov a frazi souznačných, blízkých a příbuzných*, Praga.

McArthur T., 1998, *Living Words: Language, Lexicography, and the Knowledge Revolution*, Exeter.

Mytnik I., Kononenko I., 2017, *Potencjał teoretyczny i praktyczny dwujęzycznego słownika tematycznego*, [w:] O. Borys, M. Jeż, A. Samadova, M. Saniewska (red.), *Szkice językowe i literacko-kulturowe*, Warszawa ([PDF Potencjał teoretyczny i praktyczny dwujęzycznego słownika tematycznego \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net/publication/358444444-Potencjal-teoretyczny-i-praktyczny-dwujezycznego-slownika-tematycznego)) (dostęp: 30.03.2023).

Nikolić-Hoyt A., 2004, *Konceptualna leksikografija: prema tezaurusu hrvatskoga jezika*, Zagreb.

Nikolić-Hoyt A., 2014, *Tezaurusni portret čovječjega tijela*, Zagreb.

Sękowska E., 2020, *A thematic dictionary as a source of cultural competence (using the example of a Chinese-Polish dictionary)*, „Acta Universitatis Lodziensis” 27, s. 339-348.

Sieradzka-Baziur B., 2020, *Onomazjologiczny słownik online. Metodologia, zawartość, wykorzystanie badań na przykładzie „Słownika pojęciowego języka staropolskiego*, Kraków, [Słownik B. Sieradzka do druku.pdf \(rcin.org.pl\)](https://www.rcin.org.pl/140444-pb/Sieradzka-Baziur-B-2020-Onomazjologiczny-slownik-online) (dostęp: 30.03.2023).

Żmigrodzki P., 2022, *Wielki słownik języka polskiego PAN jako słownik tematyczny*, „Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny” 21, s. 153–166.